

Motie: Rechtvaardige, langjarige, solide, duurzame gemeentefinanciën

Korte inleiding

Het bestuur van de VNG heeft tal van acties reeds uitgezet naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2024. Middels een klankbordgroep zijn de netwerken en leden goed aangehaakt. Ter versterking van de (lobby)strategie en om een duidelijk en krachtig signaal af te geven is deze brede motie opgesteld. Breed, omdat het naar mening van de indieners niet alleen om een financieel omvangrijk probleem gaat, maar zo veel facetten van belang zijn dat een totaaloplossing noodzakelijk is. Niet alleen voor de scheefgroei in taken en middelen, het incidentele karakter van oplossingen, maar ook vanuit de noodzaak om in alle regio's van Nederland duurzaam te investeren in de brede welvaart.

Constaterende dat:

- Uit de Voorjaarsnota 2023 van het Rijk blijkt dat gemeenten vanaf 2026 structureel 3 miljard euro minder krijgen om onze taken uit te voeren;
- Nederland te maken heeft met grote opgaven, die iedereen raken en waarvan de uitvoering bij gemeenten ligt: de klimaatopgave en de energietransitie, de stikstofcrisis, de woningnood, de opvang van ontheemden;
- Deze opgaven gelijk zijn voor kleine, middelgrote en grote gemeenten, waarbij de oplossing in samenspraak met onze inwoners en ondernemers gevonden moet worden;
- Het rapport Elke Regio Telt gepubliceerd is met daarin de volgende adviezen:
 - Herijking van de reguliere beleids- en investeringslogica van het Rijk, door het rijksbeleid te richten op brede welvaart in alle regio's en het mogelijk maken om budgetten te bundelen.
 - Te investeren in langjarige en substantiële programma's voor regionale ontwikkeling, door regio's kansenagenda's te laten ontwikkelen voor een grotere brede welvaart en als rijksoverheid langjarige investeringsbudgetten beschikbaar te stellen.
 - Te werken aan een vitale relatie tussen regio's en de rijksoverheid door een modern spreidingsbeleid en het realiseren van vertegenwoordiging van regio's bij het Rijk en van de rijksoverheid in regio's.
- Bij de herijking van het gemeentefonds er nadeel-gemeenten zijn, die daardoor al met een structureel tekort zijn geconfronteerd;
- De opschalingskorting nog steeds niet beleidsmatig is onderbouwd en maar wel door het Rijk wordt gehandhaafd;
- Een nieuwe financieringssysteem, in plaats van de 'trap op – trap af systematiek', gebaseerd op het Bbp nog niet is onderbouwd;
- De kosten voor de zorg harder stijgen dan het Bbp en de VNG een autonome kostengroei van 7% voorspelt en de vraag is of de Lpo-middelen hier voldoende dekking voor geven;
- Gemeenten een begroting hebben die structureel niet in evenwicht is, onder zogenaamd preventief financieel toezicht kunnen worden geplaatst;
- Gemeenten voor uitvoering van zowel regulier beleid als extra taken een SPUK / geormerkte gelden beschikbaar gesteld krijgen, die weinig beleidsvrijheid en vaak veel administratieve lasten kennen;
- Instrumenten als Regio Deals, City Deals, Town Deals tot concurrentie tussen gemeenten / regio's, incidenteel van aard zijn en waarvan armere gemeenten niet kunnen profiteren omdat zij de cofinanciering niet kunnen opbrengen;
- Incidentele middelen niet structureel ingezet kunnen worden en daarom de (financiële) slagvaardigheid en wendbaarheid van de gemeenten beperkt is, waardoor basisvoorzieningen niet op peil gehouden kunnen worden en in regio's de brede welvaart wordt belemmerd en niet in een structureel perspectief voorziet voor haar inwoners;

Overwegende dat

- Structureel 3 miljard euro minder voor alle Nederlandse gemeenten niet zonder ingrijpende keuzes kan worden opgevangen;
- Deze keuzes niet alleen het voorzieningenniveau, maar ook de grote maatschappelijke opgaven van Nederland zullen raken;

- Structurele investeringsruimte en (financiële) autonomie voor gemeenten bijdraagt aan het duurzaam investeren in regio's, gemeenschappen en daarmee de brede welvaart van Nederland;
- De door het kabinet voorgestelde nieuwe manier van indexeren van het gemeentefonds onvoldoende is om loon-, prijs- en volumeontwikkelingen, zoals de groei van de bevolking en de stijgende zorgvraag op te kunnen vangen;
- Ten aanzien van de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied veel onduidelijkheid en onzekerheid heerst;
- Van gemeenten onverminderd een grote rol wordt verlangd in het aanpakken van een vele, diverse majeure maatschappelijk opgaven, zowel lokaal als regionaal, zoals transformaties in economie en landelijk gebied, klimaat, vergrijzing en ontgroening, woningbouw en de belangrijke zorg voor allerlei doelgroepen;
- Een 'one-size-fits-all' aanpak niet werkt en daarom gemeentelijke autonomie en beleidsvrijheid het uitgangspunt moet zijn.

Spreekt uit dat:

- De taken en middelen van gemeenten vanaf 2026 ernstig uit balans worden gebracht door het kabinet zonder dat daar een inhoudelijke onderbouwing aan ten grondslag ligt;
- Deze ontwikkelingen haaks staan op de aanbevelingen van het rapport *Elke Regio Telt*;
- Het Rijk het tot nu toe nalaat om goede structurele financiële afspraken te maken die recht doen aan de grote rol die de gemeenten spelen in de publieke dienstverlening, het oplossen van die maatschappelijk opgaven en het investeren in de brede welvaart van Nederland;
- Een totaaloplossing voor een solide, stabiele en duurzame financiële positie van gemeenten, met voldoende (beleids-)vrijheid noodzakelijk is om bestaande en nieuwe taken uit te kunnen voeren.
- Een korting van €3 miljard vanaf 2026 onaanvaardbaar is;

Verzoekt het VNG-bestuur om

- Alles in het werk te stellen om bij het Rijk structureel 3 miljard bij te plussen in het gemeentefonds en de daarbij horende (beleids-)vrijheid met ingang van de Rijksmeerjarenbegroting 2024;
- Zo lang het tekort van €3 miljard niet is opgelost en er geen sprake is van stabiele, solide en duurzame gemeentefinanciën:
 - Geen nieuwe bestuurlijke akkoorden te sluiten of andere (tijdelijke) afspraken te maken met het Rijk;
 - Bestaande taken en akkoorden met het Rijk, ook die zich in de fase van invoering bevinden, door te lichten op mogelijkheden om deze te bevroren of in te trekken en de leden hierover te informeren uiterlijk in de aanloop naar de BALV in het najaar;
 - Bij voorgaande twee punten wel zorg te dragen dat de meest kwetsbare groepen in onze samenleving hierdoor niet in de knel komen;
- Langjarige, rechtvaardige en ruimere financiële positie van gemeenten centraal te stellen in elke boodschap van de VNG;
- Daarbij gebruik te maken van een breed instrumentarium in relatie tot de inzet van de vereniging om het gesprek met het Kabinet te voeren en een oplossing te bereiken;
- Om mee te werken aan een oplossing met betrekking tot het financieel toezicht, door in gesprek te gaan met de provinciale toezichthouders over wat wel en wat niet kan.
- De punten uit deze motie in te brengen in het begrotingsproces 2024 van het Rijk en te laten verwerken in de septembercirculaire 2023 en/of zo spoedig mogelijk daarna;
- Gezamenlijk te pleiten bij het Kabinet voor het uitwerken van de aanbevelingen van de adviesraden in het rapport "Elke Regio Telt";
- Vanuit de VNG een voorstel aan het Rijk wordt opgesteld op basis van het rapport "Elke Regio Telt", met input van de netwerken, en dit zo spoedig mogelijk en niet later van 2 september aan te bieden aan het Kabinet en de Tweede Kamer;

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens het college van de gemeente Beesel, burgemeester B. Vostermans

Namens het college van de gemeente Doetinchem, wethouder H. Bulten

Namens het college van de gemeente Groningen, wethouder M. Wijnja

Namens het college van de gemeente Hilvarenbeek, burgemeester E. Weys

Namens het college van de gemeente Schouwen-Duiveland, wethouder D. Joppe

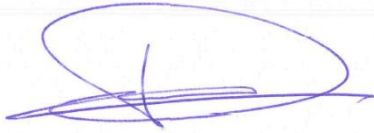
Namens het college van de gemeente Kapelle, wethouder J. Herselman

Namens het college van de gemeente Ommen, wethouder L. Bongers

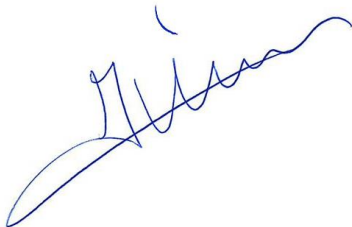
Namens het college van de gemeente Meerssen, wethouder B. Molling

Namens het college van de gemeente Boekel, burgemeester C. van den Elsen

Namens het college van de gemeente Baarle-Nassau, wethouder H. van Tilborg

Namens het college van de gemeente Renswoude, wethouder H. van der Schoor

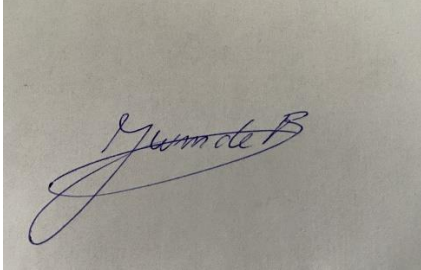
Namens het college van de gemeente Voerendaal, burgemeester W. Houben.

Namens het college van de gemeente Staphorst, wethouder L. Mulder

Namens het college van de gemeente Heeze-Leende, wethouder J. de Bruijn

Namens het college van de gemeente Losser, wethouder M. Oosterbroek

Namens het college van de gemeente Dantumadiel, burgemeester K. Agricola

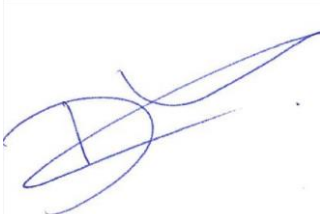

De heer L.N. Agricola
Burgemeester

Namens het college van de gemeente Eemnes, burgemeester R. van Benthem RA

Namens het college van de gemeente Nederweert, wethouder C. Dieteren

Namens het college van de gemeente Enkhuizen, burgemeester E. van Zijlen
De burgemeester,

Dhr. E.A. van Zijlen

Namens het college van de gemeente Zoeterwoude, wethouder P. Olthof

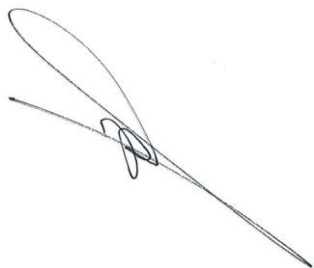
Namens het college van de gemeente Woudenberg, wethouder HJ Molenaar

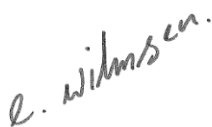
Namens het college van de gemeente Nissewaard, wethouder M. Hamerslag

Namens het college van de gemeente Land van Cuijk, wethouder M. Jilisen

Namens het college van de gemeente Alphen-Chaam, wethouder E. Wilmsen

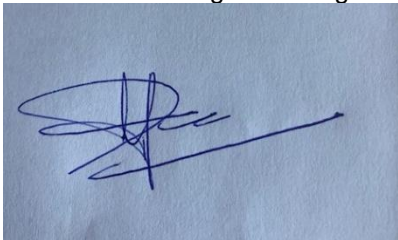
Namens het college van de gemeente Westland, burgemeester B. Arends

Namens het college van de gemeente Vlieland, burgemeester M. Schrier

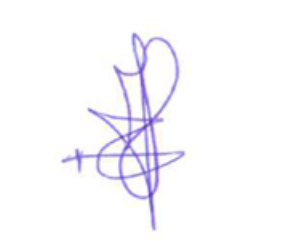
Namens het college van de gemeente Gulpen-Wittern, wethouder F. Derksen

Namens het college van de gemeente Krimpenerwaard, wethouder P. van der Hek

(handtekening volgt)

Namens het college van de gemeente Rhenen, burgemeester J.A. van der Pas

De motie wordt gesteund door:

Gemeente Bergen (L.)
Gemeente Blaricum
Gemeente Súdwest-Fryslân
Gemeente Meijerijstad
Gemeente West Maas en Waal
Gemeente Amsterdam